

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Lans Bovenberg

‘Economie draait om relaties’

De kern van de economie is voor veel Nederlanders een begrip. Sinds 1962 hebben honderdduizenden middelbare scholieren economieles gehad aan de hand van dit studieboek van Arnold Heertje. ‘Op mij heeft Heertje een behoorlijke invloed gehad’, vertelt Lans Bovenberg. ‘Zijn lesmethode wordt net als veel ander economieonderwijs gekenmerkt door een grote mate van rationalistisch optimisme. Alsof mensen op basis van de ratio precies weten wat goed voor ze is. In werkelijkheid hebben ze vaak geen idee wat ze precies willen, maken ze systematische fouten en ontberen ze de wilskracht om te doen wat ze willen. Daarnaast staat een niet-relatieel, individualistisch mensbeeld centraal in het economieonderwijs. Dat miskent dat je andere mensen nodig hebt om gelukkig te worden.’

‘Ontegenzeggelijk werkt zo’n rationalistisch en individualistisch mensbeeld door in de keuzes die mensen maken in hun leven en in hun relaties. Als je jonge mensen leert dat de wereld zo in elkaar zit, gaan ze zich er ook naar gedragen’, aldus Bovenberg.

Scholieren hebben volgens hem dringend een nieuwe bril nodig om het sociale leven in al zijn facetten te begrijpen en te verbeteren. Bovenbergs missie voor de komende jaren: een nieuwe onderwijsmethode ontwikkelen voor het voortgezet onderwijs. Hij heeft inmiddels een investeerder gevonden en een staf die hem ondersteunt bij de uitvoering. Hij blijft verbonden aan Tilburg University, waar hij de helft van zijn tijd zal blijven

LANS BOVENBERG (1958)

Hoogleraar economie aan Tilburg University. Ontwikkelt een nieuwe lesmethode voor economie voor de middelbare school.

besteden aan zijn huidige activiteiten en de andere helft aan de nieuwe lesmethode.

* * *

‘De economie gaat niet alleen over geld, maar over het hele sociale leven. De kern van de economie is relationaliteit, samenwerking. In onze methodiek staan intermenselijke relaties dan ook centraal. De mens is van nature een sociaal wezen. Enerzijds is hij als mens waardevol en heeft hij een creatief potentieel. Anderzijds is ieder mens beperkt en hulpeloos als hij op zichzelf is aangewezen.’

‘Naast relationaliteit is rationaliteit een kernwaarde van de economie. De economie draait om verstandig kiezen. Kiezen is noodzakelijk vanwege schaarste; niet alle behoeften kunnen worden vervuld. Maar er zal wel verstandig moeten worden gekozen door de kosten en de baten af te wegen.’

‘In die zin kun je deze economische begrippen zien als het alfabet van het leven: ze leren je samen te werken en verstandig te kiezen, in de micro-economie (het persoonlijk leven), de meso-economie (bedrijven en organisaties) en de macro-economie (de economische systemen). Uiteindelijk gaat het om het creëren van win-winsituaties. Als we met elkaar samenwerken en elkaars sterke en zwakke punten uitruilen, kunnen we onze talenten volop ontplooiën ten behoeve van elkaar.’

‘Met onze benadering van economie keren we in feite terug naar de wortels van de economische wetenschap. In de achttiende eeuw, de tijd van Adam Smith, de geestelijk vader van de moderne economie, waren economie en ethiek geïntegreerde vakgebieden. En economie betekent oorspronkelijk natuurlijk ook “huishoudkunde”: het verstandig organiseren van menselijke huishouding zodat samenwerking wordt gestimuleerd ten behoeve van menselijk welzijn. We zijn het besef van de verbondenheid tussen economie en ethiek in de loop van de tijd kwijtgeraakt.’

* * *

‘Voor mij is de inzet voor deze lesmethode in wezen een manier om mensen te helpen het heilige in hun leven te herkennen. Het gaat erom, in een geseclariseerde en ontheilige context, iets van een gevoel van gezamenlijkheid te creëren, iets wat onszelf over-

stijgt, op weg naar een meer relationele maatschappij. De religieuze openheid voor het grotere geheel schuilt ten diepste in ieder mens: we zijn niet alleen op zoek naar geluk, maar ook naar betekenis. Dat willen we kinderen meegeven: het leven krijgt smaak door samen met en voor elkaar vorm te geven aan de goede samenleving. Je mag er zijn, met jouw volle mens-zijn, maar je bent tegelijkertijd deel van een groter geheel.’

Bovenberg denkt dat hij het tij mee heeft. ‘Economie is sinds een aantal jaren echt breder aan het worden. Het gaat niet alleen meer over geld of over de vraag “markt of overheid”. Langzamerhand dringt het besef door dat economie draait om relaties. En zeker na de financieel-economische crisis is er behoefte aan een economie die zich niet richt op individueel eigenbelang, maar op ethiek, empathie, intrinsieke motivatie en zich inzetten voor anderen.’

‘Scholieren begrijpen heel goed dat economie draait om relaties en samenwerking. Het zijn begrippen die aansluiten bij hun belevingswereld. Ze zijn zelf al in feite eco-

.....
 ‘Scholieren begrijpen heel goed dat economie draait om relaties en samenwerking’

noom in hun relaties met vrienden, en binnen hun gezin en familie. Als ze dit soort inzichten in de werking van economie in het onderwijs meekrijgen, helpt hen dat hopelijk bij de keuzes in hun leven en bij de inzet voor de samenleving.’